

Lasor vindkraftspark, Vörå

Motiverad slutsats

Den motiverade slutsatsen är kontaktmyndighetens motiverade slutledning om projektets betydande miljökonsekvenser. Slutsatsen grundar sig på bedömningsbeskrivningen, åsikterna och utlåtandena om den samt kontaktmyndighetens egen granskning med stöd av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (nedan MKB-lagen).

UPPGIFTER OM PROJEKTET

Projektets namn och läge

Lasor vindkraftspark, Vörå

Projektansvarig

Lasor Vind Oy Ab, Bäck & Vilén Ab, PB 143, 65101 Vasa

FCG Finish Consulting Group Oy har varit konsult för uppgörande av bedömningsbeskrivningen.

Kontaktmyndighet

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten har varit kontaktmyndighet för projektet.

Den projektansvariges beskrivning av projektet och projekialternativen

Lasor Vind Oy Ab planerar en vindkraftspark i mellersta delen av Vörå kommun, cirka tre kilometer från Vörå kommuncentrum mot nordost. Projektområdets areal är 2360 hektar. Projektområdet består huvudsakligen av skogsbruksområde, i norr och i sydväst finns odlingsområden. Projektet består av ett vindparksområde, i vilket den interna elöverföringen byggs ut med jordkablar, servicevägar i området och ett sträckningsalternativ för elöverföringen.

Alternativ som bedöms

ALT0: Projektet genomförs inte.

ALT1: I projektområdet byggs högst 19 vindkraftverk. Kraftverkens enhetseffekt är högst 8 MW, navhöjden 180 meter, rotorbladets diameter 180 meter och kraftverkets totala höjd högst 280 meter.

24.5.2024

ALT2: I projektområdet byggs högst 9 vindkraftverk. Kraftverkens enhetseffekt är högst 8 MW, navhöjden 180 meter, rotorbladets diameter 180 meter och kraftverkets totala höjd högst 280 meter.

Elöverföringsalternativ som bedöms

ALTA: Elöverföringen byggs i en 7,3 km lång jordkabel till Mäkipääområdet på den västra sidan av projektområdet där ledningen kopplas till EPV Alueverkko Oy:s kraftledning Toby–Vörå. För projektet byggs en ny elstation antingen i projektområdet, varvid kraftledningens kapacitet kommer att vara 110 kV eller vid kraftledningens kopplingspunkt, varvid kraftledningens kapacitet kommer att vara 33 kV.

ÄRENDETS ANHÄNGIGGÖRANDE

Den projektansvarige Lasor Vind Oy Ab har gjort förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (nedan bedömningsförfarande) anhängigt i projektet genom att skicka ett program för miljökonsekvensbedömning (nedan bedömningsprogram) till kontaktmyndigheten 13.9.2021. Bedömningsprogrammet var framlagt till påseende 17.9–18.10.2021 och kontaktmyndigheten gav utlåtande om programmet 16.11.2021.

Den projektansvarige skickade 8.12.2023 en miljökonsekvensbeskrivning till kontaktmyndigheten (nedan bedömningsbeskrivning) för behandling och för att myndigheten ska ge sin motiverade slutsats.

Behovet av ett förfarande vid miljökonsekvensbedömning i detta projekt fastställs på basis av MKB-lagens bilaga 1, punkt 7) e), vindkraftverksprojekt där de enskilda kraftverken är minst 10 till antalet eller projektets totala kapacitet är minst 45 megawatt.

MEDDELANDE OCH SAMRÅD OM BEDÖMNINGSBESKRIVNINGEN

Kontaktmyndigheten meddelade om bedömningsbeskrivningen och att den är framlagd till påseende samt om möjligheten att lämna in åsikter och utlåtanden med en offentlig kungörelse 17.1–15.3.2024. Kungörelsen och bedömningsbeskrivningen inklusive bilagor publicerades på NTM-centralen webbplats www.ntm-centralen.fi/kungorelser/sodraosterbotten och miljöförvaltningens webbplats www.miljo.fi/lasorvindkraftMKB. Meddelande om kungörelsen har skickats till Vörå kommun för att publiceras på kommunens webbsidor. Dessutom har information om bedömningsbeskrivningen och att den är framlagd till påseende samt om möjligheten att framföra åsikter och utlåtanden publicerats 17.1.2024 med annonser i tidningarna Ilkka-Pohjalainen och Vasabladet.

24.5.2024

Under kungörelsetiden har det varit möjligt att bekanta sig med bedömningsbeskrivningen i pappersform på Vörå kommungård och i huvudbiblioteket.

Ett infomöte för allmänheten ordnades om bedömningsbeskrivningen 31.1.2024 kl. 18.00–20.00 i auditoriet på Norrvalla, adress Vöråvägen 305–307, 66600 Vörå och på distans via Teams. Utöver kontaktmyndighetens och den projektansvariges representanter deltog cirka 40 personer i infomötet och cirka 30 personer deltog på distans. Frågor som lyftes fram under infomötet var bland annat vägärendena såsom skicket på nuvarande vägar, vägar och kablar som ska byggas, antalet kraftverk i planen jämfört med MKB-förfarandet, skidspåren i området, landskapskonsekvenserna, eventuella begränsningar av vistelse i området, ändring av kraftverksplatserna ännu under processens förlopp, vindkraftsfria områden, färdigställande av områdets infrastruktur, vidareförsäljning av projektet, kommunens intäkter av projektet och användning av dem, varifrån är investeringarna och vad händer om vindkraftsbolaget går i konkurs, vem sköter rivningen av kraftverken.

UTLÅTANDEN OCH ÅSIKTER OM BEDÖMNINGSBESKRIVNINGEN

Kontaktmyndigheten har begärt utlåtande om bedömningsbeskrivningen av kommunerna i projektets verkningsområde och av andra myndigheter som ärendet sannolikt berör. Sammanlagt 19 utlåtanden och 11 åsikter om bedömningsbeskrivningen har lämnats in till kontaktmyndigheten.

Nedan presenteras kontaktmyndighetens uppfattning om samrådsresponsens centrala innehåll. Utlåtandena och åsikterna finns i sin helhet på adress www.miljo.fi/lasorvindkraftMKB. Uppgifter som anses vara personuppgifter har tagits bort ur utlåtandena och åsikterna som publiceras på webbplatsen.

Cinia Oy konstaterar i sitt utlåtande att företaget inte har kommunikationsnät i projektområdet för tillfället, men påpekar att det inte kan byggas radiolänksystem på vindkraftsparkens influensområde i fortsättningen. Företaget motsätter sig inte projektet, men begär att olägenheterna för Cinias teletrafik beaktas.

Digita Ab konstaterar att då vindkraften stör antenn-tv-mottagningen, påverkar det också tillgången till varningsmeddelanden. Konsekvenserna för antenn-tv-mottagningen bör också beaktas i konsekvensbedömningen av säkerheten. Det är särskilt viktigt att försöka undvika eventuella störningar av vindkraftverken i god tid redan i planeringsskedet i samarbete mellan projektaktören och nätverksoperatörerna. Även samverkan med andra projekt bör bedömas.

24.5.2024

Fingrid Abp konstaterar att ett separat korsningsutlåtande bör begäras av *Fingrid* om byggande i närheten av kraftledningarna eller deras närhet.

Fintraffic Flygtrafiktjänst Ab påminner om att luftfartslagen bestämmer att en konstruktion eller en anordning inte får störa instrument som betjänar luftfarten eller flygtrafiken eller på annat sätt utgöra en fara för flygsäkerheten. Trafik- och kommunikationsverket utreder processen för flyghindertillstånd som en del av flyghindrets konsekvenser för flygtrafiken.

Meteorologiska institutet konstaterar att det inte har något att yttra om MKB-beskrivningen, eftersom området ligger mer än 20 km från institutets närmaste väderradar. Institutet påpekar dock att i bedömningsbeskrivningen konstateras felaktigt att projektet inte påverkar väderradaranordningarnas funktion, eftersom den närmaste väderradarn ligger i Vimpeli cirka 75 kilometer från området. Projektområdets störningseko syns i mätningarna under vissa väderleksförhållanden.

Trafik- och kommunikationsverket Traficom meddelar att luftfartslagen har ändrats 1.10.2023 med avsikt på flyghinder. I fortsättningen behöver utlåtande om flyghinder som ges av instansen som erbjuder lufttrafiktjänster inte längre bifogas till ansökan om flyghindertillstånd. Traficom begär utlåtande om flyghindret när verket har tagit emot ansökan om flyghindertillstånd. Traficom påpekar också handledningen som det hänvisas till i bedömningsbeskrivningen har uppdaterats.

Naturresursinstitutet anser att det är en brist att kartläggningen av skogshönsfåglarna i projektområdet har gjorts endast under ett år. Ett års material är känsligt för sporadiska variationer och ökar således osäkerheten. De närmaste kraftverken står cirka 400–500 meter från observerade tjäderspelplatser. På basis av existerande litteratur är avståndet mellan kraftverken och spelplatserna otillräckligt. I bedömningsbeskrivningen konstateras att undersökningar har visat att djuren kan undvika att vistas i vindparksområden under byggtiden, men att de återvänder till de gamla habitaterna i ett senare skede. Naturresursinstitutet påpekar att tills vidare finns inga sådana undersökningar om de arter som har granskats här. Utredningsområdet ligger i huvudflyttsträcket under våren för de flesta storvuxna fågelarterna såsom sångsvan, sädgås och havsörn. I fråga om detta är det viktigt att bedöma samverkan, som omfattar exempelvis en granskning av flyttsträck som är fria från kraftverk i hela landskapet längs vilka fåglarna tryggt kan flytta genom landskapet. När det gäller stora rovdjur gör färdiga utredningar det möjligt att endast grovt bedöma de aktuella fågelarternas förekomst i området. Områdets betydelse som föröknings- och rastningsområde för dessa arter kan inte uteslutas på basis av de utredningar som har gjorts. Bland annat lo och varg har observerats i området.

24.5.2024

Västkustens miljöenhet påminner om vikten av att planera kraftverksområdet väl för att de negativa konsekvenserna för människorna och miljön ska kunna minimeras.

Kraftverken bör placeras så att miljöministeriets riktvärden för buller inte överskrids. Konsekvenser av ljus och skugga måste vara så kortvarigt under året att störningskänsliga objekt i miljön inte utsätts för oskäligt besvär. *Västkustens miljöenhet* använder 8 h/år som gränsvärde. I ALT1 överskrids 8 h/år på en fastighet och eventuellt på fler i samband med skogsavverkningarna. Om anvisningarna och riktvärdena för bullerkonsekvenser och konsekvenser av skuggbildning efterföljs, behövs inget miljötillstånd.

Risken för att is ska lossna från rotorbladen måste beaktas i närheten av rekreatiomsområden, vägar och i områden där människor eventuellt rör sig. I elöverföringen måste jordkabelalternativ användas i byggda områden och i öppet landskap.

Merenkurkun Lintutieteellinen Yhdistys konstaterar att på basis av det stora antalet hänsynskrävande, häckande fågelarter och förekomsten av nio arter som är specialiserade på gamla skogar bör Lasorområdet inte omvandlas till vindkraftsområde. Dessutom påpekar föreningen att uppföljningen av fåglarna under vår- och höstflyttningen bör göras i sammanlagt 40 dagar, eftersom Lasor ligger nära huvudflyttsträcket för många arter, dvs. kustlinjen.

Österbottens förbund konstaterar att *Österbottens landskapsplan 2040* samt utkastet till landskapsplan 2050 har beskrivits väl i bedömningsbeskrivningen. I den gällande landskapsplanen är gränsen för ett betydande vindkraftsområde 10 kraftverk. I utkastet till landskapsplan som är under beredning har gränsen ändrats till sju (7) kraftverk. I utkastet till landskapsplan har ett område lämpligt för en vindkraftspark av landskapsbetydelse anvisats i projektområdet, men den slutliga situationen klarnar först när planprocessen är klar.

Av projektalternativen överensstämmer endast ALT2 med *Österbottens landskapsplan 2040* och utkastet till *Österbottens landskapsplan 2050*.

Österbottens förbund vill också fästa uppmärksamhet på områdets rekreatiomsanvändning och samverkan med områdets andra vindkraftverk. Enligt förbundet måste särskild uppmärksamhet fästas på samverkan som fåglarna utsätts för.

Österbottens museum anser att projektets konsekvenser för landskapet och landskapsbilden i Vöråadal och omgivningen runt Rökiö kyrka är minst sagt stora. Samverkan med andra vindkraftsprojekt ökar förändringens betydelse.

24.5.2024

Om den arkeologiska inventeringen påpekar museet att Museiverket inte längre använder tredelningen av fornlämningarnas känslighetskriterier som framförs i bedömningsbeskrivningen. Indelningen grundar sig inte på lagen. En del av de arkeologiska fornminnena som är antecknade i fornminnesregistret kommer att föreslås till arkeologiska objekt av riksintresse (VARK), som man i alla förhållanden strävar efter att bevara i oförändrat skick. Objekt som får VARK-status måste beaktas som en av utgångspunkterna för planering av områdesanvändningen.

I miljökonsekvensbedömningen av projektet behandlas inte möjligheten att Vitmossens VARK-område kan komma att ligga i området som är föremål för bedömning redan i den närliggande framtiden. Museet konstaterar att fornlämningarna som ligger längs Vitmossens fornstig och deras förhållande till miljön bör bevaras bättre, dvs. man bör förbereda sig på att slopa kraftverksplats nr 8.

Försvarsmaktens 2 logistikregemente konstaterar att den projektansvarige bör få ett positivt utlåtande om godkännande som grundar sig på aktuella projektuppgifter av Huvudstaben innan planen som gör utbyggnad av vindkraften möjlig godkänns.

Skogsvårdsföreningen Österbotten fäster uppmärksamhet på riskerna med fallande is och konsekvenserna av detta för aktörerna inom skogsbranschen. I parkerna borde det finnas varningssystem som meddelar om risken för fallande is. Dessutom önskar föreningen att en så stor del av elkablarna i parkens område som möjligt skulle vara jordkablar och att eventuella luftledningarna byggs på hög höjd.

Suomen Erillisverkot Oy konstaterar att projektet inte påverkar affärsverksamheten i Suomen Erillisverkot Oy:s Nätoperatortjänst.

Finlands naturskyddsförbund, Österbottens distrikt rf. konstaterar på basis av bedömningsbeskrivningen och avsaknaden av forskningsuppgifter att osäkerhetsfaktorerna ökar för rovfåglarna och flygekorren så att olägenheterna överskrider nyttan av projektet. Alternativen är således ALTO, dvs. att projektet inte genomförs. Distriktet är också oroligt för bland annat fåglarnas kollisionsrisk, projektens samverkan (bland annat hindereffekt för fåglarna), splittring av naturområden samt förstörelse av tysta områden och missförhållandena i anslutning till beräkningen av kolbalansen, bullermodelleringen och fladdermusutredningen.

Telia Finland Abp konstaterar att bolaget inte har något att anmärka på projektet när det gäller placeringen av kraftverken, men att radiolänksystem inte kan byggas i projektets influensområde i framtiden. Det bör göras en skild riskspänningsutredning om projektets elöverföringsledningar när det gäller Telias kablar (korsningar och parallellt löpande ledningar).

24.5.2024

Trafikledsverket begär att verkets projekt- och planeringsobjekt beaktas i planeringen av rutterna för transport av vindkraftsdelar. NTM-centralens tillstånd behövs för arbete vid landsväg, i vägområdet eller för trafikstyrning eller varning med trafikmärken. Tillstånd behövs också för placering av konstruktioner, anordningar och utrustning i vägområdet eller för att tillfälligt stänga av vägområdet under tiden som arbetet pågår i vägområdet. Med arbetstillstånd kan också tillstånd för tillfällig stängning av vägen beviljas när arbetet pågår i arbetsområdet. På Trafikledsverkets webbsidor kan man kontrollera att anvisningen är aktuell.

Vörå kommun, byggnads- och miljönämnd konstaterar att fågelinventeringarna, bland annat av fiskgjusen, inte är tillräckliga. Bedömningen av buller- och skuggbildningskonsekvenser är bristfällig, eftersom alla bostäder i projektområdet eller i dess närhet eller vindkraftverk i andra projekt inte har beaktats eller räknats med och eftersom otillräckliga uppgifter har använts i simuleringen. Nämnden påpekar att inget av vindkraftsalternativen är genomförbart i den form som framförs, eftersom skuggbildningen överskrider 8 h/år i bostäderna.

Landskapskonsekvenserna har bedömts på basis av otillräckligt fotografimaterial. Konsekvensbedömningen är bristfällig med avsikt på landskapskonsekvenserna. Inventeringen av elöverföringsrutten är bristfällig. I konsekvensbedömningen är presentationen av teleöverföringen bristfällig och i texten hänvisas på flera platser till luftledningarna, trots att den projektansvarige har konstaterat att elöverföringen verkställs med jordkablar.

Transporten av stenmaterial till området har inte beaktats varken i transportmängderna eller klimatkonsekvenserna. Förslaget som gäller Vitmossens fornminnesområde har inte beaktats i bedömningarna. Alla rekreationsleder i området och riskerna för rekreationsanvändningen har inte beaktats.

Österbottenska Fornforskningssällskapet r.f. framför oro över projektets konsekvenser för det kulturhistoriskt viktiga Vitmossens fornminnesområde. I området finns flera fornlämningar och arbete har bedrivits i årtionden för att åskådliggöra området och dess historia. Friluftsleden St Olav Ostrobotnia går också genom området. Utbyggnaden av vindkraftsparken har negativa konsekvenser för Vitmossens kulturmiljö och byggandet förstör största delen av kulturlandskapet.

NTM-centralen i Södra Österbottens markanvändningsgrupp lyfter fram flera vandringsleder i området samt Vitmossens fornminnesområde och konstaterar att konsekvensbedömningen är bristfällig med beaktande av miljön och landskapet i fornminnesområdet.

Dessutom fästs uppmärksamhet i synnerhet på landskapskonsekvenserna i omgivningen av Vörå kyrka, som är en betydande kulturmiljö av riksintresse

24.5.2024

och som också ligger i ett värdefullt landskapsområde av riksintresse. I bedömningsbeskrivningen har landskapskonsekvenserna bedömts i stora drag.

NTM-centralen i Södra Österbottens ansvarsområde för trafik och infrastruktur konstaterar att bedömningen av trafikkonsekvenser verkar vara tillräcklig i detta skede. Slutdelen av den preliminära specialtransportrutten på regionväg 725 till projektområdet har ändrats jämfört med MKB-programmet så att den går förbi Vörå centrum i enlighet med kontaktmyndighetens kommentarer i programskedet. Ändringen anses vara bra och samma rutt bör också användas för andra transporter i syfte att minimera buller-, damm- och säkerhetskonsekvenser. Projektaktören bör beakta att vägarnas skick också bör skötas om efter att vindkraftverket har byggts. Dessutom påminner ansvarsområdet om byggprojektplanerna i anslutningsområdena och närheten av landsvägarna 17663 och 673 i Malax.

NTM-centralen i Södra Österbottens naturskyddsmyndighet konstaterar på basis av utredningarna som har gjorts upp att både alternativ ALT1 och alternativ ALT2 inte är genomförbara i sin nuvarande form. Åtgärderna för att lindra konsekvenserna som föreslås i bedömningsbeskrivningen bör genomföras i enlighet med förslagen, i vilka varken ALT1 eller ALT2 genomförs direkt, utan placeringen av kraftverksplatserna ändras eller tas bort helt och hållet. När det gäller åtgärderna för att lindra konsekvenserna bör även teknologiska lösningar beaktas.

I bedömningen beaktas inte de senaste forskningssammandragen om störningseffekter. Eftersom forskningsdata om vindkraftverkens konsekvenser ännu är avsevärt bristfällig, borde också annan färsk forskningsinformation ha beaktats i konsekvensbedömningen (Tolvanen et al 2023). I undersökta fall förflyttade sig 63 % av fåglarna, 72 % av fladdermössen och 67 % av landdäggdjuren längre bort från vindkraftsområden.

Med beaktande av området har uppföljningen av det flyttande fågelbeståndet har gjorts i för liten utsträckning. Uppföljningen av fågelbeståndet bör fortsätta i syfte att rätta till bristfälligheterna i observationsuppgifterna. I synnerhet konsekvenserna och flygrutterna när det gäller fågelarterna som ligger till grund för skydd av Naturaområdet Kalapää träsk grundar sig i detta skede på antaganden. Det behövs uppföljning för att utesluta betydande konsekvenser. De viktigaste konsekvenserna som bör beaktas i uppföljningen är konsekvenserna av vindkraftsutbyggnaden för det häckande fågelbeståndets artmängd och par samt konsekvenser vad gäller kollisioner och störningar som dagrovfåglarna och flyttfåglarna utsätts för samt samverkan av flera vindkraftsområden. Rekommenderas att uppföljningen fortsätter åtminstone under tre års tid efter att vindkraftsdriften har inletts.

24.5.2024

I sin helhet är bedömningsbeskrivningen inklusive bilagor synnerligen omfattande och innehåller sammanställd information på allmän nivå. Naturskyddsenheten önskar att den områdesspecifika analysen skiljs från den allmänna presentationen i fortsättningen. I detta sammandrag är den väsentliga informationen delvis otydligt presenterad och regionala fakta blandas upp med annan allmän information.

NTM-centralen i Södra Österbottens grupp för grundvattenskydd påpekar att ändringen av gränserna för Kaurajärvi grundvattenområde av klass 1 som har gjorts år 2023 inte har uppdaterats i bedömningsbeskrivningens tabell 12-2 och bild 12-7. Uppdatering av grundvattenområdets gränser påverkar inte slutresultatet av konsekvensbedömningen. Till övriga delar innehåller bedömningsbeskrivningen korrekta uppgifter om grundvattenområdena och projektets konsekvenser för grundvattnet har bedömts tillräckligt både under och efter drift. När det gäller elöverföringen påminner gruppen dessutom om att i den fortsatta planeringen bör hushållsvattenbrunnarnas läge på 200 meters avstånd från ledningarna utredas och även klippområdet Långträskeshällornas existens påminnas. Området har klassificerats som ett lokalt värdefullt klippområde med värdeklassen 5.

NTM-centralen i Södra Österbottens vattenvårdsgrupp anser att bedömningarna av konsekvenserna för ytvattnen huvudsakligen är i rätt riktning. Det bör observeras att om dikningar utförs, fortsätter konsekvenserna av åtgärden i årtionden och begränsar sig inte bara till byggtiden.

I bedömningsbeskrivningen förekommer inkonsekvenser om förekomsten av sura sulfatjordar i projektområdet. Vattenvårdsgruppen påpekar att såväl i projektområdet som i elöverföringsrutterna finns det med stor sannolikhet områden med sura sulfatjordar, vilka bör beaktas i planeringsskedet. Dessutom bör eventuell förekomst av svartskiffer beaktas.

I stycket som behandlar metoder för att minska skadliga konsekvenser nämns inte på vilket sätt konsekvenserna för ytvattnen skulle kunna lindras. Vissa metoder nämns i andra delar av bedömningsbeskrivningen.

Gräv- och dräneringsarbeten kan orsaka erosion, belastningsökning och sänkning av grundvattenytan. Olägenheterna av detta är bland annat skadliga konsekvenser av partiklar för vattenkvaliteten och den ekologiska statusen, surt och metallhaltigt avrinningsvatten på sura sulfatjordar och utsköljning av närsalter på torvmarker. Projektet får inte hindra vattenorganismerna från att röra sig fritt i projektområdet. Grävarbeten bör undvikas under den tid då vattenflödet är som störst. Eventuella konsekvenser, även indirekta, för vattendraget bör beaktas i projektet och man bör sträva efter att minska dem.

24.5.2024

NTM-centralen i Södra Österbottens miljöskyddsgrupp för vatten och jordbruk konstaterar att konsekvenserna för ytvattnen har beskrivits, men konsekvensernas omfattning har förringats. Konsekvenserna för dräneringen av nya diken, behov av att fördjupa diken, överskrida och underskrida diken har inte utretts. Utöver tillståndet enligt vattenlagen finns eventuellt åtgärder i projektet som bör anmälas till tillsynsmyndigheten enligt vattenlagen. Bedömningen har inte resulterat i jämförbar data om konsekvenserna, vilket betyder att beskrivningen till denna del inte uppfyller syftet med MKB-förfarandet.

Gruppen påminner dessutom om projektets eventuella kraftiga erosionspåverkan, vägarna som planeras på sura sulfatmarker och eventuella långvariga konsekvenser av vägdiken samt bevarande av källmiljön i oförändrat skick när vägen dras upp till kraftverksplatserna 13 och 14.

Kalapää miljöförening påpekar att vindkraftsområdet ligger mellan värdefulla och skyddade områden. I området finns bland annat rekreationsleder, turistobjekt och viktiga fågelflyttsträck löper genom området. Projektet anses förena vindkraftsområden med varandra och förstärka de negativa konsekvenserna av dem. Utredningsmaterialet anses vara av dålig kvalitet och gammalt källmaterial har använts i arbetet. Invånarenkäten anses inte vara övergripande och visualiseringarna och bildvinklarna anses vara vilseledande.

Vindkraftsområdet förstör såväl natur- som bostadsmiljön i Kalapää. Den skyddade, värdefulla byggda kulturmiljön i Kalapää har presenterats på felaktigt sätt så att den endast gäller bosättningsområdets norra del. I bedömningen beaktas inte reflexionerna på vattenytan i Kalapää träsk och inte heller att hälften av byggnaderna ligger på den östra sidan av Kalapää träsk och från byggnaderna öppnar sig utsikten över träsket, vilket betyder att byggnaderna är oskyddade från ljud- och ljusföroreningen som vindkraftverken orsakar. Miljökonsekvensbedömningen innefattar inte en utredning om hur en vattenyta eller en bergsvägg påverkar konsekvenserna av buller, blinkande ljus och skuggor.

Projektområdets nordöstra del har utvidgats avsevärt jämfört med bedömningsprogrammet och inga fågelutredningar har gjorts i det nya området. Föreningen kritiserar nivån på fågel- och fladdermusutredningarna och utredningen om betydelsen av fiskgjusens och havsörnens jaktflygningar.

Kalapää träsk är rikt på fisk och utgör födosökningsplats för fiskgjusar och örnar, men den östra kanten av träsket avgränsas av ett brant klippområde och de planerade vindkraftsområdena skapar hinder för födosökningen. Föreningen påminner om Kalapää träskes värden och anser inte att artförteckningen som ligger till grund för skyddet av sjön är övergripande.

24.5.2024

Byggnader, rekreationsleder eller andra allmänna områden bör inte placeras närmare än 600 meter från kraftverken. Föreningen konstaterar att alternativ 0 måste väljas av de tre alternativen som räknas upp i miljökonsekvensbedömningen. Området passar inte för vindkraft.

I åsikterna framförs dessutom följande om bedömningens delområden:

Alternativ som granskas och projektbeskrivning: Nio kraftverk är tillräckligt för området för att inte ett för stort naturområde ska förstöras. Nästan alla åsikter motsätter sig projektet och det konstateras att alternativ 0 måste väljas, eftersom projektet har flera negativa konsekvenser och att det är för stort för det aktuella området. Vindkraftverken upplevs vara för stora för området. I bedömningen finns direkta sakfel och motsägelsefullheter. I åsikterna uttrycks oro som gäller rivningskostnader och återvinning och det föreslås bland annat deponering av pengar för att riva kraftverk som tagits ur bruk. Invånarenkäten har inte nått alla ägare till bostads- och fritidshus inom tre kilometers radie från kraftverksområdet. Således väcker undersökningens trovärdighet misstankar. Projektets ledning och verksamhetsmetoder kritiserar. På den andra sidan av vindkraftsområdet finns ett värdefullt område av riksintresse och på den andra ett Naturaområde, varför det anses att området inte passar för vindkraft, eftersom den påverkar båda områdena negativt.

Elöverföring: I bedömningsbeskrivningen finns endast ett elöverföringsalternativ med jordkabel, men i beskrivningen nämns dock luftledningsalternativet på flera ställen. Luftledningsalternativet har lämnats bort i projektet, eftersom det inte ger en positiv bild och för man har velat presentera ett mera godtagbart alternativ i form av jordkabel. Men beslutar den slutliga projektaktören till slut huruvida jordkabel byggs eller inte? Det befaras att jordkabeln kan ändras till luftledning när projektet genomförs, och det godkänns inte.

Människans hälsa, levnadsförhållanden och trivsel: Människorna söker tystnad och ro och projektområdet hör till de tysta områdena. Projektet förstör de tysta områdena och påverkar människans levnadsförhållanden. I området finns många möjligheter till rekreation såsom friluftsleder, skidspår, utflyktsplatser och rekreationsverksamhet som är uppbyggd runt fornminnesobjekt. I och med projektet riskerar områdets rekreationsvärde bli sämre eller förstöras. Oro framförs över vad som händer med olika tävlingar som ordnas i projektområdets terräng. Projektområdet ligger för nära bebyggelse, eftersom avståndet mellan vindkraftverken och den närmaste bebyggelsen är endast två kilometer enligt planen. Det finns bosättning i alla väderstreck på nära avstånd från de planerade kraftverken. Rökiö, Norrvalla, Tuckor och Vörå centrum ligger på mindre än 2–3 kilometers avstånd från projektområdet. Således bor en ganska stor del av befolkningen i Vörå bredvid vindkraftsområdet. Vindkraftverken bör inte byggas för nära tätorter. Oro framförs också över vindkraftverkens

24.5.2024

konsekvenser för människans hälsa i form av markvibrationer, infraljud, tryckvågor av rotorbladen samt nanopartiklar som lossnar av rotorbladen. Det behövs mera undersökningar och före det borde försiktighetsprincipen efterföljas.

Buller, blinkande ljus och skuggor: Bullret kan vara störande. Kalapää träsk är utöver ett tyst även ett mörkt område och de planerade vindkraftverken skulle orsaka irriterande växlingar mellan ljus och skugga.

Landskapet: Visualiseringarna är bristfälliga. Beträktaren får inte en realistisk bild av projektets negativa konsekvenser för miljön. Fotograferingsplatserna bör vara fler och även av området som ligger nära projektområdet. Panorambilderna motsvarar inte det mänskliga ögats verklighetsuppfattning. Dessutom är bilderna tagna en molnig dag. I motsats till vad som påstås i bedömningsbeskrivningen konstateras att det inte finns växtlighet längs Kalapää träskstränder och på gårdarna som täcker kraftverken. Även vinter och skogsbruksåtgärder påverkar växtlighetens täckande inverkan. I projektområdet och dess omedelbara närhet finns flera natur- och kulturhistoriskt värdefulla objekt och områden. Oro framförs över projektets konsekvenser för kulturlandskapet i Vörå ådal, som är ett värdefullt landskapsområde av riksintresse samt Boberget-Kärresberget, som är ett värdefullt klippområde.

Kulturarvet: Projektet försämrar eller förstör Vitmossens fornminnesområde och det natur- och kulturhistoriska värdet vid Vörå kyrka och kyrkans omgivning. Det befaras att de otaliga fornlämningarna i projektområdet och dess närmiljö kommer att förstöras.

Djurliv och natur: Stenbrottsområdena tar en del av skogsmarken och de påverkar djuren, naturen, den biologiska mångfalden och rekreationsanvändningen. Kalapää träsk som ligger bredvid projektområdet är ett Natura 2000-område, där 19 fågelarter ligger till grund för skyddet. Tror man verkligen att vindkraftverken inte påverkar fågelarterna. Fågelutredningarna innehåller bristfälligheter. Kalapää träsk är viktigt för fåglarna bland annat som födosöknings-, rastnings- och häckningsplats. Även sällsynta arter häckar där. På Vitmossen finns ett förökningsområde för tjäder och där finns också häckningsplatser för orre. I synnerhet för djur som rör sig i luften såsom rovfåglar, fladdermöss och insekter kan konsekvenserna vara stora och arterna utsätts också för kollisionsrisk.

Samhällsstruktur, markanvändning och materiell egendom: Önskemål framförs om att fastighetsägarens synvinkel beaktas i planeringen av vägarna. Området mellan Vörå ådal och Kalapää Träsk är ett av de områden som passar sämst för vindkraftsproduktion i Vörå kommuns område. När det gäller kraftledningens placering och ersättningarna till markägarna längs kraftledningsrutten påpekas att ersättningen bör motsvara det som betalas till markägarna i projektområdet. Det önskas jämlikare inkomstfördelning, en

24.5.2024

grupp får inkomster och den andra gruppen får olägenheterna för obetydliga ersättningar eller blir helt utan. Förutspås att låga elpriser också leder till låga ersättningar bland annat till markägarna. Kan skatteintäkterna i framtiden gå till staten? Kritik framförs om vindkraftens osäkra elleverans och det anses att inom vindkraftsbranschen lämnas byggande av reglerkraft till andra att lösa och finansiera. Misstankar väcks om att man först försöker få godkännande för nio vindkraftverk, efter vilket man får in en anteckning i landskapsplanen 2050 för att sedan bygga de resterande 10 kraftverken i området. När det gäller de positiva konsekvenserna för sysselsättningen konstateras att under byggtiden kommer de flesta entreprenörerna från andra ställen och från utlandet.

Samverkan: På 10 kilometers avstånd från Vörå centrum och Lasor finns 10 olika vindkraftsprojekt samt 109 vindkraftverk i alla vädersträck om det största alternativet byggs i alla projekt. Det anses att möjligheten i landskapsplanen att bygga nio kraftverk utanför planen kommer att utnyttjas, vilket betyder att hela Vörå kommun blir en och samma vindkraftspark. Övriga vindkraftsparker som ligger runt projektområdet har inte beaktats i bedömningsbeskrivningen.

Allmän säkerhet, miljörisker och klimatpåverkan: Materialkostnader, förbättring av servicevägar, installation av kablar, markanvändningens konsekvenser och klimatkonsekvenserna av den mobila betongstationen har lämnats helt och hållet utanför beräkningen av klimatutsläppen. Trafiken ökar uppenbart under byggtiden, eftersom stenmaterial måste föras till området utifrån. Fallande is från vindkraftverken utgör en risk, eftersom området används för rekreation i omfattande utsträckning.

Kommunikationstrafik: Digitala televisions- och radiosignal kan störas eller förhindras helt och hållet av kraftverken. Saken bör undersökas innan byggnadslov beviljas.

BEDÖMNINGSBESKRIVNINGENS TILLRÄCKLIGHET OCH KVALITET SAMT KOMPETENS HOS DEM SOM GJORT BESKRIVNINGEN

Kontaktmyndigheten har granskat bedömningsbeskrivningens tillräcklighet och kvalitet och konstaterar följande:

I bedömningsbeskrivningen har skillnaderna mellan alternativens konsekvenser och konsekvensernas betydelse beskrivits med metoderna som har utvecklats i Imperia-projektet, som allmänt används för att bedöma konsekvenser i MKB-förfaranden. Bedömningens resultat har framförts i kapitlen om bedömning av olika konsekvenstyper samt i sammandraget som finns i tabellform i avsnittet som jämför olika alternativ. Kontaktmyndigheten anser att framställningssättet är bra, eftersom

24.5.2024

tabellerna gör det lättare att hitta viktiga konsekvenser i det annars omfattande materialet i bedömningsbeskrivningen.

Beskrivningen innehåller ett allmänfattligt sammandrag, förteckning över förkortningar och begrepp samt täckande källhänvisningar. Beskrivningen är massiv både till omfattning och innehåll (412 sidor och 18 bilagor). I beskrivningen finns sammanställd information på allmän nivå. Den väsentliga informationen är delvis otydligt presenterad och regionala fakta blandas upp med annan allmän information. Det finns också upprepningar i texten. Med tanke på bedömningsbeskrivningens läsbarhet skulle ett mera komprimerat framställningssätt ha varit tillrädligt.

Enligt kontaktmyndighetens åsikt har väsentliga strategier, mål och planer beskrivits tillräckligt väl i bedömningsbeskrivningen. Konsekvenserna för grundvattnen, växtligheten och naturtyperna samt det häckande fågelbeståndet i projektområdet har bedömts tillräckligt och kontaktmyndigheten har inget att anmärka på bedömningen av dessa konsekvenser.

I samband med samrådet och kontaktmyndighetens egen granskning har det kommit fram vissa brister och osäkerhetsfaktorer, som bör beaktas i samband med den fortsatta planeringen av projektet och tillståndsförfarandena i anslutning till det. Kontaktmyndigheten konstaterar följande om bedömningen brister.

Rapportering och kompetens hos de personer som gjort bedömningen

I beskrivningen framförs uppgifter enligt 33 § i MKB-lagen om kompetensen hos personerna som har gjort bedömningen. Bedömningen har utarbetats av 16 experter i FCG Finland Oy:s MKB-arbetsgrupp. Personerna har 1–30 års erfarenhet samt behörig och mångsidig utbildning. I beskrivningen presenteras de personer som gjort bedömningen skilt för varje delområde och dessutom i tabellen som framförs i samband med förordet. Personerna som gjort bedömningen har i regel lång erfarenhet av att göra utredningar, men de som gjort bedömningen har delvis obetydlig erfarenhet av konsekvensbedömning och i vissa delområden är det oklart vem som gjort bedömningen.

Beskrivning av projektet och projektalternativen

Projektets basuppgifter har presenterats tillräckligt och tydligt i bedömningsbeskrivningen. På basis av responsen från programskedet har projektalternativen ändrats i båda alternativen för genomföring. I bedömningsbeskrivningen har ändringen förklarats verbalt, men inte visats på kartan.

I utlåtandet om bedömningsprogrammet har kontaktmyndigheten förutsatt att mängden marksubstanser som kommer att användas och även täktområdena bör presenteras.

24.5.2024

Enligt bedömningsbeskrivningen antas att det kommer att användas cirka 3500 i-m³ stenmaterial/kraftverk för ett installationsfält och cirka 0,5 i-m³/m² för att bygga vägarna. Mängden stenmaterial som behövs som helhet motsvarar cirka 4000-5000 transporter i alternativ ALT1 och i alternativ ALT2 cirka 2000–2400 transporter beroende på transporternas genomsnittliga storlek. Utöver transportmängderna har mängden marksubstanser som behövs i projektet dock inte bedömts. I beskrivningen konstateras att hälften av stenmaterialet som behövs för att bygga vägar och installationsfält skaffas på projektområdet och hälften så nära projektområdet som möjligt. Tillgången till marksubstanser förblir dock oklar, eftersom beskrivningen inte innehåller varken en plan, en karta över marktäktsplatserna eller en bedömning av det lokala stenmaterialets lämplighet för vindkraftsbyggnad.

I programutlåtandet har kontaktmyndigheten förutsatt att avfall som uppstår under verksamhetstiden och efter att verksamheten har upphört, avfallets mängd och behandlingsmetoder ska framföras så att även rivning av kraftverkens fundament beaktas. Avfallsmängderna som uppstår när projektet är i drift eller tas ur bruk har inte presenterats, men klimatberäkningarna som gäller urbruktagning av kraftverken har gjorts på basis av avfallsmängderna. Rivningen av kraftverkens fundament har framförts, men det konstateras också att fundamenten lämnas kvar i marken eller tas bort enligt vad som avtalats i bygglovet eller andra avtal och enligt miljöbestämmelserna som råder när projektet rivs.

I fråga om elöverföringen förblir det oklart om elöverföringsrutten har inventerats i sin helhet, eftersom rutten som visas är lite längre i bild 3.3 på sida 23 i bedömningsbeskrivningen än vad som presenteras på kartbilderna som bifogas till bedömningens utredningar. I bild 3.3 fortsätter elöverföringsrutten ända till elstationen, när den på andra bilder upphör cirka en kilometer före elstationen. I naturutredningarna för elöverföringsrutten beskrivs inte källan, som ligger på den södra sidan av skogsbilvägen på Brandkärrslandet. Källan och flygekorrarnas habitat ligger eventuellt i elöverföringsruttens influensområde. Den del av rutten som saknas i utredningarna ligger också i ett område där sannolikheten är stor för att det finns sura sulfatjordar.

I bedömningsbeskrivningen konstateras flera gånger att det värdefulla klippområdet Boberget-Kärresberget ligger i elöverföringsrutten. I bedömningsbeskrivningen berättas dock inte hur kabeln ska placeras i området och vilka konsekvenser det kan ha för klippområdet. Enligt den bifogade naturutredningen ligger kraftledningsrutten i klippområdet vid skogsbilvägen och dess omedelbara närhet där det finns tallskog och ett skogskärr på den södra sidan av skogsbilvägen. Kontaktmyndigheten konstaterar att det skulle ha varit skäl att lyfta fram saken i bedömningsbeskrivningens text där elöverföringsrutten beskrivs.

24.5.2024

Kartbilden i utkastet till Österbottens landskapsplan 2050 har presenterats enbart med avsikt på beteckningen för tv-område. Kartans skala är sådan att objekt som ligger runt omkring området inte syns, vilket försvårar tolkningen av kartan.

Fågelbestånd

Uppföljningen av det flyttande fågelbeståndet är delvis gjord på behörigt sätt, men uppföljningens omfattning är dock mindre än en tredjedel av rekommendationerna (Finlands miljö 2016), vilket kan anses vara en betydande brist när projektet ligger i det österbottniska kustområdets huvudflyttsträck. I närheten av projektområdet borde de öppna åkrarnas och sjöklustrens betydelse som rastområden ha kontrollerats och analyserats på ett mångsidigare sätt på basis av befintlig information. I bedömningsbeskrivningen har inte heller utretts nattflyttande fåglars flyttning via projektområdet eller risken som vindkraftsområdet skapar för dessa fåglar.

När det gäller skogshöns påpekar Naturresursinstitutet att en kartläggning som gjorts under enbart ett år är bristfällig, eftersom den är känslig för sporadiska variationer och således ökar osäkerheten. De närmaste kraftverken ligger cirka 400–450 meter från observerade tjäderspelplatser, vilket på basis av litteraturen är otillräckligt. I bedömningsbeskrivningen konstateras att djuren kan undvika vindparkens områden under byggtiden, men att de återvänder till området senare. Naturresursinstitutet konstaterar att det ännu inte finns sådana utredningar om de arter som har granskats.

När det gäller utvidgningen av den nordöstra delen av projektalternativ ALT1, kraftverk 13 och 14, förblir det oklart om fågel- eller andra naturutredningar har gjorts, eftersom dessa kraftverk ligger i ett område dit projektområdet har utvidgats efter programskedet och utredningarna har gjorts. Detta skapar osäkerhet i bedömningen av alternativ ALT1.

Även i åsikterna lyfts brister i områdets fågelutredningar fram och komplettering av utredningarna begärs. Exempelvis på Vitmossen och i kanterna av den konstateras att det finns betydelsefulla spelplatser för tjäder och orre såsom även rastområden för trana och svan.

Naturbedömning

Arterna som ligger till grund för skyddet av det närliggande Naturaområdet Kalapää träsk (SPA FI0800066) presenteras väl i bedömningen, men konsekvensbedömningen av arterna i projektet är bristfällig. Projektets konsekvenser borde ha bedömts för artens hela population och för den lokala populationen på basis av de senaste forskningsuppgifterna. Bedömningen omfattar bara allmänna beskrivningar och ett ytligt sammandrag av befintliga uppgifter. Dessutom grundade sig bedömningen på antaganden och inte på observerad information.

24.5.2024

I Naturabedömningen bedömdes på basis av försiktighetsprincipen att svarthakedopping, sångsvan, brunand, brun kärrhök och trana som rör sig under häcknings- och flyttningstiden i projektområdet utanför Naturaområdet utsätts för måttliga konsekvenser. Bedömningen var inkonsekvent, eftersom i en del av kapitlen bedömdes att måttligt negativ konsekvens endast riktas till trana, sångsvan och brun kärrhök och i andra delar fanns det en mera omfattande artlista. Det motiveras inte varför man stannade för en snävare bedömning av måttliga konsekvenser.

Läget för de skyddsgrundade arternas häcknings- och födoområden baserar sig på kartgranskning och antaganden. Bedömningen som gäller konsekvenserna av dessa för genomflygningarna i projektområdet är bristfällig. Bedömningen grundar sig på antaganden om flygrutter, men noggrannare analys om användning av livsmiljön saknas. I bedömningen borde också ha beaktats de häckande arterna på Kalapää träsk till den del som arterna flyttar eller intar föda i kraftverksområdet eller flyger genom kraftverksområdet.

För att bedöma samverkan av Naturabedömningen bör övriga projekt och planer utredas, vilka kan orsaka ackumulerande konsekvenser eller samverkan med projektet som granskas eller med planen. I bedömningen beaktas redan befintlig verksamhet med tillstånd, godkänd, men icke genomförd verksamhet samt verksamhet som är under planering.

Enligt bedömningen har uppföljningarna visat att kollisioner ovanliga åtminstone när det gäller sångsvan, brunand, brun kärrhök och trana, vilket betyder att inte ens samverkan av flera projekt uppskattas öka betydelsen av kollisioner i sådan grad att de blir stora. I sitt utlåtande om Naturabedömningen har NTM-centralen konstaterat att bedömningen är delvis bristfällig. I projekten har inte de hotade arternas kollisionssäklighet och konsekvensen för populationen bedömts på ett övergripande sätt. Konsekvenserna vad gäller fåglarnas kollisioner borde bedömas på basis av internationell referensbedömd forskning.

Landskapet och den kulturhistoriska miljön

I konsekvensbedömningen betonas närområdet (0–7 km) och mellanområdet (7–14 km). Fjärrområdet (14–25 km) har granskats mera allmänt i bedömningen. Det teoretiska maximala siktområdet (25–30 km) har granskats mycket generellt. I granskningen används en siktområdesanalys och visualiseringar från 11 fotograferingspunkter på olika håll i projektområdet. I visualiseringarna används kraftverk i maximal storlek enligt projektet.

Visualiseringarna och fotomontagen ger inte en verklig bild av hur kraftverken kommer att synas i landskapet. I synnerhet när det gäller

24.5.2024

närområdena framförs i bedömningsbeskrivningen inte hur kraftverken syns i landskapet.

Kontaktmyndigheten påpekar att det beskrivningen saknar en bedömning om hur vindkraftsprojektet påverkar värdena hos det värdefulla området av riksintresse och den betydande kulturmiljön av riksintresse som ligger i projektets influensområde. I synnerhet konsekvenserna för kulturmiljön runt Vörå kyrka som en del av det värdefulla landskapsområdet av riksintresse borde ha bedömts. Landskapskonsekvenserna för Vitmossens fornminnesobjekt och vandringsleder har överhuvudtaget inte bedömts i beskrivningen.

Konsekvenser för människan

Jämfört med bedömningsbeskrivningen ges motstridig information om bostadshusen som ligger i projektområdet i utlåtandet av Vörå kommuns byggnads- och miljönämnd. Enligt nämnden finns två fritidshus i området, vilkas användningsändamål inte har ändrats och som borde ha beaktats i simuleringen av buller och blinkande ljus och skuggor. Utöver dessa ligger eventuellt ett fritidshus i bullerområdet över 40 dB för projektalternativ ALT1. Huset finns inte med i simuleringarna. De motstridiga uppgifterna om områdets bostadshus ökar konsekvensbedömningens osäkerhet när det gäller buller och blinkande ljus och skuggor. Uppgifterna om byggnaderna bör ses över tillsammans med Vörå kommuns byggnadstillsynsmyndighet och användningsändamålet enligt bygglovet bör beaktas i den fortsatta planeringen.

I sitt utlåtande har kontaktmyndigheten konstaterat om MKB-programmet för projektet att inverkan av vattenytan på Kalapää träsk för bullret och de blinkande ljusen och skuggorna bör utredas i bedömningsbeskrivningen. I åsikterna som har lämnats in om bedömningsbeskrivningen framförs oro över den förstärkta konsekvensen av speglingar i vattenytan. När det gäller buller har vattenytans effekt beaktats i konsekvensbedömningen, men när det gäller blinkande ljus och skuggor har saken inte utretts ens verbalt, vilket betyder att bedömningen till denna del är otydlig.

I projektet har till stöd för bedömningen verkställts en invånarenkät per post i september-november 2022. Enkäten riktades till alla hushållsägare som var bosatta eller som ägde ett fritidshus mindre än tre kilometer från de planerade kraftverken och på mindre än 300 meters avstånd från den planerade elöverföringsrutten samt till slumpmässigt utvalda hushåll längre bort. Enligt responsen i åsikterna nådde invånarenkäten inte alla ägare av bostadshus i området.

Projektområdet används också för rekreation och friluftsliv- och terrängcykelrutter går i området. Rekreativkonstruktionerna i projektområdet saknas i bedömningsbeskrivningens bild 18.2. St

24.5.2024

Olavsleden, skidspåret för Botniavasan samt snöskoterleden i det nordöstra hörnet av projektområdet.

I bedömningsbeskrivningen sägs att Vitmossens vandringsled ligger särskilt i närheten av fem kraftverk, av vilka det närmaste ligger cirka 100 meter från leden. Även terrängcykelleden som löper i området ligger enligt bedömningsbeskrivningen delvis på mindre än etthundra meters avstånd från åtta kraftverk. Landskapskonsekvenserna har inte begrundats ur områdets rekreativansvändningssynvinkel.

Samverkan

När det gäller fågelbeståndet, naturen eller landskapskonsekvenserna har i bedömningen av elöverföringens samverkan inte beaktats elöverföringsalternativet i Roukus vindkraftsprojekt, som går genom projektområdet för Lasor vindkraftsprojekt. I bedömningsbeskrivningen konstateras att elöverföringen i Roukusprojektet har utökats med möjligheten att bygga ledningen antingen som jordkabel eller luftledning. Samverkan borde ha bedömts med avsikt på både genomföringsmetoderna.

I Kimo ådal har samverkan för landskapet inte beaktats och inte heller behandlats problemet att byn omges av vindkraftverk på alla sidor.

I bedömningen av samverkan har delvis gamla projektuppgifter använts exempelvis om antalet kraftverk och andra basuppgifter, trots att uppgifterna har ändrats före simuleringen har gjorts. Detta försämrar tillförlitligheten hos bedömningen av samverkan.

De närliggande vindkraftsverken Roukus och Öland var ännu inte i det skedet att bullersimuleringen av samverkan skulle ha kunnat göras, vilket betyder att konsekvenserna har bedömts verbalt. Avsaknaden av projekten i simuleringen skapar osäkerhet för bosättningen i närheten av projekten såsom eventuellt negativa konsekvenser av buller och blinkande ljus och skuggor i Kuckus by.

Det arkeologiska kulturarvet

I bedömningsbeskrivningen behandlas inte möjligheten att Vitmossens VARK-område, som är ett värdefullt arkeologiskt objekt av riksintresse, kan ligga i projektområdet inom den närmaste framtiden. I området finns flera vandringsleder och på rutten ligger Vitmossens fornminnesområde, en boplats från bronsåldern och forngravar. I konsekvensbedömningen har projektets konsekvenser för arkeologiska objekt bedömts endast med avsikt på bevarande av objekten, varvid förändringens storlek har bedömts vara liten. Kontaktmyndigheten påpekar att bedömningen till denna del är bristfällig. I bedömningen borde också ha beaktats områdets miljö och landskap och bedöma konsekvenserna av landskapets förändring för de arkeologiska objektens värden.

24.5.2024

Ytvatten och sura sulfatjordar

I kapitlet om Lindrande av skadliga konsekvenser framförs inga metoder för att minska konsekvenserna för ytvattnen. I bedömningsbeskrivningens tidigare kapitel nämns vissa metoder för att minska konsekvenserna för ytvattnen, men i ovan nämnda avsnitt behandlas temat endast ur mark- och berggrundens och grundvattnens synpunkt.

Erosionseffekten av projektet i projektområdets branta delar kan vara kraftig i förhållande till de mottagande vattendragens status och småskalighet. Vägavsnittet som måste förbättras i syfte att bygga kraftverk 13 och 14 överskrider Påmossens norra del, där sannolikheten för att det förekommer sura sulfatjordar har definierats som stor. För att bygga kraftverken 17, 18 och 19 måste också anläggas en ny serviceväg längs eller över en förekomst med sur sulfatjord. Grävning av diken i dessa vägprojekt kan medföra betydande skada för miljön om partiklar och syra som löser upp metaller frigörs i vattendragen. Konsekvensen kommer inte att uppträda enbart under byggtiden, trots att det konstateras så i beskrivningen, utan den fortsätter så länge som det finns behov av att dränera servicevägen för att upprätthålla den.

Djurlivet

Expertbedömningen är huvudsakligen av god kvalitet, men i bedömningen beaktas inte de senaste forskningssammandragen om störningseffekter. I de undersökta fallen flyttade 63 % av fåglarna, 72 % av fladdermössen och 67 % av landdäggdjuren längre bort från vindkraftverkens område.

När det gäller fladdermusutredningen konstateras i bedömningsbeskrivningen att undersökningen är översiktlig med beaktande på områdets omfattning. I synnerhet när det gäller kraftverksplats 11 är det osäkert hur omgivningen av fladdermössens aktiva födosökningsplats påverkas.

Klimatkonsekvenser

I beräkningen av klimatutsläppen har materialkostnaderna, förbättring av servicevägarna, nedgrävning av kablar och klimatkonsekvenser av den mobila betongstationen lämnats bort. Behovet av att transportera nödvändigt stenmaterial för byggande eller material för tillverkning av betong har inte heller beaktats i beräkningarna.

Uppföljning

Förslaget till uppföljningsprogram är knapphändigt med avsikt på direktivarterna. Naturresursinstitutet påpekar i sitt utlåtande att bland annat det flyttande fågelbeståndet och direktivarterna såsom lo bör följas upp, eftersom utredningar har visat att området eventuellt har betydelse som förökningsplats för lo.

24.5.2024

KONTAKTMYNDIGHETENS MOTIVERADE SLUTSATS

På basis av bedömningsbeskrivningen, samrådsresponsen och egen tilläggsgranskning framför kontaktmyndigheten som sin motiverade slutsats följande om de betydande konsekvenserna av Lasor vindkraftsprojekt.

Kontaktmyndigheten anser att fågelbeståndet, skyddsgrunderna för Natura 2000-området Kalapää träsk, landskapet samt människornas levnadsförhållanden och trivsel utsätts för de viktigaste miljökonsekvenserna av projektet.

Projektet försämrar avsevärt naturvärdena, med stöd av vilka Kalapää träsk har införlivats i nätverket Natura 2000. Projektområdet blir ett hinder för fåglarna framför Naturaområdet Kalapää träsk och de negativa konsekvenserna blir större av planerade och delvis redan byggda projekt i omgivningen runt Kalapää träsk. Det häckande fågelbeståndet i Naturaområdet Kalapää träsk är mångsidigt på ett betydande sätt. Det finns hotade och kraftigt regressiva arter, för vilka ökad dödlighet i livsmiljön eller försämrad häckning kan bli en betydande konsekvens med beaktande av arternas ekologi.

En del av kraftverken i projektet utgör en risk för fågelbeståndet genom direkt kollisionpåverkan och kraftig störningseffekt. I alternativen ALT1 och ALT2 utgör kraftverksplatserna 1, 15 och 17 en risk för det häckande fågelbeståndet genom direkt kollisionpåverkan (dagrovfåglar) och kraftig störningseffekt (de mångsidiga våtmarksarterna i Pittjärvi). För fåglarna och dagrovfåglarna som ligger till grund för skydd av Naturaområdet Kalapää träsk kan kraftverksplatserna 13 och 14 i alternativ ALT1 ligga i födosökningsområdet i riktning mot havet. För att förebygga betydande konsekvenser för fåglarna anser kontaktmyndigheten att projektets totala areal bör begränsas och antalet kraftverk minskas i synnerhet i områdets norra och södra del i syfte att förebygga betydande negativa konsekvenser för Naturaområdet och fågelbeståndet. Med beaktande av försiktighetsprincipen försämrar projektet avsevärt de naturvärden, med stöd av vilka Kalapää träsk har införlivats i nätverket Natura 2000.

Projektalternativen orsakar stora negativa konsekvenser för landskapet. De mest negativa konsekvenserna framträder i den norra delen av det värdefulla kulturlandskapet Vörå ådal av riksintresse, som ligger på den västra sidan av projektområdet. I synnerhet den värdefulla byggda kulturmiljön av riksintresse vid Vörå kyrka med omgivning utsätts för negativa konsekvenser på grund av områdets karaktär och känslighet. Betydande skadliga konsekvenser framträder också på den norra sidan av projektområdet i Kimo bruksområdet som ligger i det nationellt värdefulla landskapsområdet Kimo ås odlingsområde. Projektets konsekvenser för landskapet och landskapsbilden i Vörå ådal och omgivningen runt Rökiö

24.5.2024

kyrka är minst sagt stora. I dessa områden uppstår också samverkan med andra vindkraftsprojekt i närmiljön, vilket ökar förändringens betydelse.

Projektets mest betydande konsekvenser för människorna hör samman med boendetrivsel och rekreationsanvändningen i projektområdet. På basis av utlåtanden och åsikter som har lämnats in under samrådet anser kontaktmyndigheten att konsekvensernas betydelse för människornas levnadsförhållanden och trivsel till vissa delar kan vara större eller att människorna upplever att förändringen är mera betydande än bedömningen som framförs i MKB-beskrivningen.

Konsekvenser av buller uppstår vid fritidshusen som ligger i projektområdet, vilka inte har beaktats i simuleringen. När det gäller blinkande ljus och skuggor orsakas i ALT1 överskridning av riktvärdet 8 h/år, som används i andra länder, vid åtminstone fem bostadshus. I planeringen bör det säkerställas att antalet kraftverk och placeringen av dem ses över så att projektet inte orsakar bullerolägenheter som överskrider riktvärdet för bebyggelsen eller blinkande ljus och skuggor som kan ses vara skadligt.

I bedömningsbeskrivningen bedöms att riskerna av fallande is och snö från vindkraftverken är obetydliga. Rekreationspotentialen hos området är dock stor även på vintern på grund av skidspåren och snöskoterlederna. Trots att risken för fallande is vanligen är liten, ligger kraftverken dock delvis bara på etthundra meters avstånd från områdets friluftsleder. I utlåtandena och åsikterna framhävs projektområdets betydelse för rekreationen och oro framförs över fornminnesområdet, friluftslederna och skidspåren.

Konsekvensbedömningen av olika vindkraftsprojekt förknippas med osäkerhet, eftersom det inte ännu finns tillräckligt med uppgifter om projekten som planeras i projektområdets omgivning. I den fortsatta planeringen bör med tillräckliga utredningar säkerställas att samverkan såsom olägenheter av buller och blinkande ljus och skuggor inte uppstår för bosättningen i Kuckus.

I projektområdet ligger det värdefulla arkeologiska objektet av riksintresse (VARK) Vitmossen som Museiverket har identifierat. Projektet har sannolikt negativa konsekvenser för områdets värde och miljö. Exempelvis Österbottens museum konstaterar att oberoende av om fornminnena längs Vitmossens fornstig har eventuellt riksomfattande värde eller inte bör man sträva efter att bevara fornminnena längs vandringsleden och deras förhållande till miljön bättre, dvs. förbereda sig på att slopa åtminstone kraftverksplats 8. I åsikterna framförs också oro över projektets negativa konsekvenser för Vitmossens område och områdets värde som unikt arkeologiskt objekt och rekreationsområde.

Av projektalternativen överensstämmer ALT2 både med Österbottens landskapsplan 2040 och utkastet till Österbottens landskapsplan 2050. Alternativ ALT1 överensstämmer inte med Österbottens landskapsplan

24.5.2024

2040 och det är också en aning större än vindkraftsområdet som anvisas i utkastet till Österbottens landskapsplan 2050. Avvikelsen gäller främst områdets nordöstra del, där det finns ett bostadshus enligt Lantmäteriverkets terrängdatabas. Enligt bedömningsbeskrivningen ägs byggnaden av vindkraftsbyggaren och avsikten är att ändra byggnadens användningsändamål. På basis av uppgifterna som erhållits i samrådet, kan det också finnas andra byggnader än den nämnda i det aktuella området, varför byggnaderna som ligger i området och deras användningsändamål bör utredas i den fortsatta planeringen.

Kontaktmyndigheten anser att alternativ ALT1 är negativare än ALT2 när det gäller konsekvenserna för landskapet, den byggda kulturmiljön, fågelbeståndet, människornas levnadsförhållanden och trivsel samt naturmiljön. Alternativet kan inte anses vara genomförbart i den planerade omfattningen med beaktande av aspekterna som nämnts tidigare i slutsatsen. Miljökonsekvenserna i projektalternativ ALT2 är som helhet betraktat mindre än i alternativ ALT1, men alternativet orsakar också betydande negativa konsekvenser bland annat för fåglarna, skyddsgrunderna för Natura 2000-området, landskapet, människornas levnadsförhållanden och trivsel.

Projektet påverkar eventuellt lo, fladdermus, åkergroda och flygekorre, vilket bör beaktas i den fortsatta planeringen.

I bedömningsbeskrivningen beskrivs att vägen som leder till kraftverksplatserna 13 och 14 i alternativ ALT1, och som kommer att breddas, äventyrar källan enligt 2 kapitlet 11 § i vattenlagen. Detta bör beaktas i den detaljerade planeringen av projektet och vägsträckningen och breddningen av vägen måste utföras så att källmiljön bevaras oförändrad.

I bedömningsbeskrivningen konstateras att förekomsten av sura sulfatjordar är måttlig på det lilla området, varför man uppskattar att byggandet och dikningen inte orsakar sur avrinning i vattendragen, men vid behov förbereder man sig på att behandla vattnen så att pH-värdet i vattnet som rinner ut i dikena motsvarar det naturliga värdet. Kontaktmyndigheten påpekar att enligt GTK:s karta finns det områden i projektområdet och elöverföringsrutterna där sannolikheten är stor för att det finns sura sulfatjordar. I området kan också förekomma svartskiffer.

Elöverföringen byggs med en 7,3 kilometers jordkabel, som inte har uppskattats orsaka betydande miljökonsekvenser. Om elöverföringen ändras, bör projektaktören utreda med MKB-kontaktmyndigheten huruvida miljökonsekvensbedömningen är aktuell.

Åtgärderna för att lindra konsekvenserna som framförs i bedömningsbeskrivningen bör utföras enligt planerna med beaktande av områdets naturvärden.

24.5.2024

Motiveringar

Fågelbestånd och Naturabedömning

I projekialternativ ALT1 ligger de närmaste kraftverken och nya vägarna på cirka en kilometers avstånd och i alternativ ALT2 på cirka en och en halv kilometers avstånd från gränsen till Naturaområdet Kalapää träsk. Området har införlivats i Naturanätverket i egenskap av rastområde enligt fågeldirektivet. Området har mångsidigt fågelbestånd och det finns flera hotade och regressiva fågelarter bland arterna som rastar och häckar i området. Av projekialternativen är ALT2 mindre skadligt för Naturaområdet, eftersom de planerade kraftverksplatserna ligger längre bort och de är färre till antalet.

Kalapää träsk har betydande fågelvärlden. Antalet individer av arter som ligger till grund för skyddet är litet. En del av arterna är känsliga för kollisionpåverkan, eftersom de är stora och klumpiga. Dagrovfåglarna som ligger till grund för skyddet är känsliga för kollisioner även när de flyttar på grund av sitt kretsande flygsätt. Bland arterna finns också långsamt förökande och långlivade arter, som kan påverkas av enskilda kollisioner som inträffar sällan genom att det kan leda till en negativ populationsutveckling. Kraftverksområdet försämrar livsmiljön för många arter i Naturaområdet Kalapää träsk.

Utöver kollisionpåverkan kan arterna som ligger till grund för skyddet utsättas för hindereffekt till Naturaområdet om vindkraftsområdet placeras i omedelbar närhet av Kalapää träsk som ett tvärgående hinder i öst-västlig riktning i förhållande till huvudflyttsträcket. Flyghinderljusen ökar avsevärt kollisionsrisken för nattflyttande fågelarter. På basis av undersökningar är både det röda och vita ljuset skadligt. Blinkande ljus är avsevärt mindre skadligt.

Placeringen av vindkraftverk mellan häcknings- och födoområden ökar kollisionpåverkan. Brun kärrhök, smålom, gråhakedopping, skrattnås och fisktärna antas flyga in på Naturaområdet eller utanför området för att söka föda. Förmodligen riktas huvudparten av flygningarna österut där det finns lämpliga små sjöar och våtmarker för födointag samt mot havet i nordväst. En del av arterna som ligger till grund för skyddet häckar utanför skyddsområdet, men intar förmodligen sin föda i Naturaområdet (fiskgjuse). Arter som intar föda på de öppna åkrarna i Vörå ådal kan flyga genom området. Det finns ingen uppföljningsbaserad data till stöd för antagandena. Vindkraftsområdet i sig är förmodligen inte det primära området för arternas födointag.

I alternativen ALT1 och ALT2 utgör kraftverksplatserna 1, 15 och 17 en risk för det häckande fågelbeståndet genom direkt kollisionpåverkan (dagrovfåglar) och kraftig störningseffekt (de mångsidiga våtmarksarterna i Pittjärv). Kontaktmyndigheten sammanfaller med förslaget i

24.5.2024

bedömningsbeskrivningen om att vidta åtgärder som lindrar konsekvenserna och som syftar till att ta bort de aktuella kraftverken.

För fåglarna och dagrovfåglarna som ligger till grund för skyddet av Naturaområdet Kalapää träsk kan kraftverksplatserna 13 och 14 i alternativ ALT1 ligga i födosökningsområdet i riktning mot havet. På samma sätt ligger kraftverksplatserna 18 och 19 i närheten av Kalapää träsk, varvid konsekvenserna för det häckande fågelbeståndet uppstår via störningseffekten.

I alternativ ALT1 på kraftverksplats 10 och dess anslutningsrutter finns mångsidigt urval av hänsynskrävande arter. I anslutningsrutten eller dess omedelbara närhet ligger en spelplats för tjäder. Skogen i klippområdet är mycket gammal och bland annat berguv häckar i området. I alternativ AL2 ligger det närmaste kraftverksområdet cirka 500 meter från berguvs häckningsområde. På basis av utredningen om arten sträcker sig störningseffekten av vindkraftverken till och med på 5 kilometers avstånd.

I projektområdet konstaterades två spelplatser för skogshöns. Skogshönsen är de känsligaste fåglarna för kollisioner. Enligt Naturresursinstitutets sammanställda undersökning (2023) observerades att även skogshönsen påverkas på fem kilometers avstånd från området genom att de flyttar bort. Med avsikt på skogshönsen är alternativ ALT2 mindre skadligt, eftersom avståndet till spelplatserna är 1,5 kilometer. När det gäller skogshöns bör metoder som ökar kraftverkstornens synlighet ur fåglarnas synvinkel framföras som lindrande metoder.

En del av arterna är nattflyttande, för vilka forskningsdata om vindkraftens konsekvenser är avsevärt bristfällig. Med beaktande av områdets läge bör fågelkontrollen fortsätta i området. Med uppföljning är det nödvändigt att utreda om vindkraftsområdet orsakar betydande olägenheter för arterna som ligger till grund för skyddet av Naturaområdet Kalapää träsk via väjnings- eller kollisionspåverkan.

Konsekvenser som bör beaktas i uppföljningen är vindkraftsutbyggnadens konsekvenser för det häckande fågelbeståndets par- och artmängd samt konsekvenser vad gäller kollisioner och störningar som dagrovfåglarna och flyttfåglarna utsätts för. Även kraftverksområdenas samverkan måste beaktas. När vindkraftverken är i drift rekommenderas fortsatt uppföljning i minst tre år.

I sitt utlåtande om Naturbedömningen konstaterar NTM-centralen att en komplettering av bedömningen inte ger väsentligt mer information om vindkraftsområdets konsekvenser för arterna som ligger till grund för skyddet av Kalapää träsk för att den vetenskapliga osäkerheten med tillräcklig säkerhet skulle kunna uteslutas. Med beaktande av samverkan försämrar Lasor vindkraftsprojekt avsevärt enhetligheten i området Kalapää träsk (SPA, FI0800066).

24.5.2024

Enligt 39 § i naturvårdslagen får en myndighet inte bevilja tillstånd att genomföra ett projekt eller godkänna eller fastställa en plan, om Naturabedömnings- och utlåtandeförfarandet visar att projektet eller planen betydligt försämrar Natura 2000-områdets naturvärden.

Landskapskonsekvenser

Det närmaste nationellt värdefulla landskapsområdet Vörå ådals kulturlandskap ligger på den västra sidan av projektområdet, som närmast på cirka 1,7 kilometers avstånd från det närmaste planerade kraftverket. Projektets elöverföringssträckning går via Vörå ådal. Den närmaste betydande kulturmiljön av riksintresse är Vörå kyrka och omgivningen runt kyrkan på cirka 2,9 kilometers avstånd från närmaste planerade kraftverk på den västra sidan av planeringsområdet. På den östra sidan av projektområdet ligger dessutom den värdefulla byggda kulturmiljön av landskapsintresse Kalapää bebyggelsegrupper på cirka 1,7 kilometers avstånd från närmaste kraftverk.

Området runt kyrkan i Vörå ligger in i ett nationellt värdefullt landskapsområde. I beskrivningen beskrivs den betydande kulturmiljön av riksintresse på följande sätt: ”Vörå kyrka och prästgård ligger i ett öppet österbottniskt ådalslandskap, som med hänsyn till sitt byggnadsbestånd och skala är välbevarat. Åkrarna nedanom kyrkan och prästgården sluttar svagt mot ån, invid vilken de väldiga kvarnbyggnaderna utgör ett blickfång i landskapet. Kyrkomiljön inramas av folkhögsskolebyggnaderna på östra sidan om ån och av bondgårdarna i två våningar i skogsbrynet.” I bedömningsbeskrivningen har landskapskonsekvenserna för dessa objekt bedömts i stora drag. Österbottens museum anser att vindkraftsprojektets konsekvenser för landskapet och landskapsbilden i Vörå ådal och omgivningen runt Rökiö kyrka är minst sagt stora. Samverkan med andra vindkraftsprojekt ökar förändringens betydelse.

Eftersom det finns flera värdefulla landskapsområden och kulturmiljöobjekt runt projektområdet, men projektets konsekvenser för deras värden inte har bedömts i bedömningsbeskrivningen, kan projektets landskapskonsekvenser vara större än de framförda, vilket bör beaktas i den fortsatta planeringen.

Vörå kommuns byggnads- och miljönämnd påpekar i sitt utlåtande att visualiseringarna är bristfälliga och konstaterar att kommunens åsikt om de valda fotograferingsplatserna eller förslag till fotograferingsplatser inte har efterfrågats, vilket skulle ha varit bra att beakta. Bilderna borde ha bearbetats så att de inte är så molniga och så att kraftverken syns bättre. Nämnden konstaterar också att det borde ha funnits fler fotograferingspunkter för att få en bättre uppfattning om kraftverkens synlighet. Bilden från den östra stranden av Kalapää träsk borde ha tagits närmare sjön, där det finns fritidsbosättning. Det skulle också ha varit bra att

24.5.2024

ta bilder av områdets friluftsleder, där människorna rör sig, vilket skulle ha gett en bättre bild av hur vindkraftsparken kommer att se ut. Även i Tuckur skulle man ha kunnat fotografera, vilket skulle ha gett en bild av projektets landskapskonsekvenser för bosättningen i Vörå ådal. I en åsikt konstateras att det borde ha funnits visualiseringar över närområdena såsom Tuckur äng, där kraftverken sannolikt kommer att synas.

I bedömningsbeskrivningen nämns att visualiseringarna har gjorts av objekt där kraftverken syns eller av objekt som nås av många människor. Kontaktmyndigheten sammanfaller dock med Vörå kommuns byggnads- och miljönämnds åsikt och konstaterar att det skulle ha kunnat finnas fler fotograferingspunkter och platserna väljas mer representativt på basis av vilka objekt som är känsliga med avsikt på projektets synlighet och där människor vistas och att kraftverken skulle ha fått synas bättre på bilderna. Bildserien hade tagits på så långt avstånd att kraftverken ligger i horisonten bakom skogsbrynet, vilket gör att intrycket inte är detsamma som på bilderna som tagits på närmare avstånd där kraftverken skulle synas tydligt. Trots att visualiseringarna enligt bedömningsbeskrivningen har fotograferats med ett objektiv som motsvarar det mänskliga ögat, verkar det som om motsvarigheten med människoögat har tappats bort i panoramabilderna. På flera bilder är kraftverken också beskrivna mot en molnig bakgrund, som gör det svårt att skilja kraftverken från bakgrunden. En del av bildpunkterna är också tagna i områden där analysen inte visar kraftverkens synlighet.

I bedömningsbeskrivningens landskapsbedömning framförs upprepade gånger att träden och växtligheten skymmer kraftverkens synlighet exempelvis vid bostadshus och fritidsbostäder. Kontaktmyndigheten påpekar att i bedömningen kan träden och växtligheten inte anses vara en faktor som lindrar landskapskonsekvenserna.

I bedömningsbeskrivningen nämns att konsekvenserna är betydande i närområdet (dominansområde 0–7 kilometers avstånd från kraftverksområdet), men konsekvensbedömningen lindras på basis av att området är glesbygdsområde och att få människor vistas där. Dock hör exempelvis hela Vörå centrum, som är tätortsområde, till dominansområdet.

I bedömningsbeskrivningen konstateras att landskapet förändras mest i projektområdet i omedelbar närhet av kraftverken och att kraftverken ser stora ut mitt i skogen, vilket betyder att förändringen i landskapet är stor. Dessutom konstateras att landskapet inte är känsligt i projektområdet. Kontaktmyndigheten konstaterar att i projektområdet ligger dock en boplats från bronsåldern på Vitmossen och en friluftsled, som är känsliga för förändringar. Eftersom förändringen kan vara stor, kan konsekvensen vara betydelsefullare än uppskattat.

24.5.2024

Konsekvenser för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel

I åsikterna påpekas att området Kalapää träsk har klassificerats som ett tyst och mörkt område, vilket är positivt för människorna och djuren. Buller och blinkande ljus och skugga som kraftverken ger upphov till ändrar områdets karaktär med avsikt på detta. Enligt bedömningsbeskrivningen ändrar placeringen av kraftverk i området såväl i projektalternativ ALT1 som ALT2 ljudlandskapet i vindkraftsparken och dess närmiljö. I genomföringsalternativen överskrider ljudet från vindkraftverken inte gränsen 40 dB vid de närmaste bostads- eller fritidshusen förutom eventuellt vid fritidshusen som ligger i projektområdet. I alternativ ALT1 överskrids 37 dB dock vid ett par punkter på den östra sidan av Kalapää träsk, vilket betyder att projektet också påverkar ljudlandskapet i området vid Kalapää träsk. I alternativ ALT2 varierar de kalkylerade bullernivåerna vid punkterna på stränderna av Kalapää träsk från 31,1 dB till 32,6 dB, vilket betyder att kraftverkens inverkan på områdets ljudlandskap är mindre.

I konsekvensbedömningen av projektets skuggbildningskonsekvenser tillämpas den rekommenderade gränsen på åtta timmar per år som utfärdats i Sverige och Tyskland. På basis av simuleringen av blinkande ljus och skuggor överskrids den årliga skuggbildningseffekten på åtta timmar i ALT1 vid byggnaderna som ligger vid stranden av Kalapää träsk. I alternativ ALT2 överskrids inte skuggbildningseffekten vid byggnaderna längs Kalapää träskts stränder, men det årliga åtta timmars skuggbildningsområdet sträcker sig nära träskets sydvästliga strand. Nattetid förändrar dessutom kraftverkens flyghinderljus områdets belysningsförhållanden vid skymning och mörker.

Enligt bedömningsbeskrivningen är landskapsförändringens konsekvenser för människornas levnadsförhållanden och trivsel som helhet tämligen stora i vindkraftsparkens närområde och måttliga längre bort. På den södra sidan av projektområdet finns ett par större myrmarksområden där de flesta kraftverken syns. Enligt bedömningsbeskrivningen vistas människor dock inte allmänt på myrarna, vilket betyder att förändringarna är högst måttliga och konsekvenserna obetydliga. Exempelvis i området av Vörmossen finns dock vintertid en snöskoter- och vintercykelled, vilket betyder att människor rör sig på myren och deras rekreationsupplevelse kan påverkas mer än obetydligt av landskapsförändringen.

Människor vistas i projektområdet framför allt på vintern, eftersom det finns rikligt med friluftsleder, skidspår och en snöskoterled på området. På vintern när risken för fallande is är störst, ordnas också skidtävlingen Botniavasan. Dessa skidspår används också andra tidpunkter än just tävlingsdagen.

Samverkan

Enligt bedömningsbeskrivningen har bedömningen av samverkan gjorts på basis av tillgängliga uppgifter om olika projekt. I simuleringarna beaktas

24.5.2024

projekt, i vilka placeringen av kraftverken har varit tillgänglig då simuleringarna har gjorts upp. Samverkan har beaktats med kraftverken i Söderskogen, Lotlax, Lålox, Mörknässkogen och Storbacken. Projekt som inte har beaktats i simuleringarna har enligt bedömningsbeskrivningen bedömts verbalt. Dessa projekt är Roukus, Öland och Vargitmossen. När simuleringen gjordes och samverkan bedömdes fanns inga uppgifter om placeringen av kraftverk i projektet Kivinen.

När det gäller kraftverksområdet har samverkan granskats med avsikt på landskapet, fågelbeståndet, den naturliga mångfalden, trafiken och människorna.

När det gäller simuleringen av buller och blinkande ljus och skuggor sammanfaller kontaktmyndigheten med konstaterandet att simuleringarna bör göras i senare skeden av planeringen om det finns tillräckliga uppgifter om Roukus och Öland för att göra simuleringarna och för att betydande samverkan ska kunna uteslutas.

Det arkeologiska kulturarvet

Motiveringen till att Vitmossen har valts till Museiverkets arkeologiska objekt av riksintresse VARK är att Vitmossen är ett välbevarat objekt som består av stenrösen från slutet av stenåldern eller början av bronsåldern, vilka hör samman med tre objekt som bildar en boplats- och gravfältshelhet. Museiverket strävar efter att göra upp en förteckning över värdefulla arkeologiska objekt av riksintresse, som statsrådet kan godkänna som inventeringar enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen som grundar sig på områdesanvändningslagen. Objekten bör beaktas som en av utgångspunkterna för planering av områdesanvändningen. Österbottens museum bedömer dessutom att fridlysningen av VARK-objekt kommer att bli strängare än idag och uppmanar till att jämföra gränserna för VARK-områden med en situation där man strävar efter att flytta kraftverk som dominerar närlandskapet på ett avstånd som motsvarar totalhöjden på ett kraftverk från exempelvis byggda kulturmiljöer av riksintresse RKY, nationellt värdefullt landskapsområde VAMA eller Naturaområden.

Djurlivet

I bedömningsbeskrivningen konstateras att undersökningar har visat att djuren kan undvika att vistas i vindparksområden under byggtiden, men att de återvänder till de gamla habitaterna i ett senare skede. Naturresursinstitutet påpekar att tills vidare finns inga sådana undersökningar om de arter som har granskats här. När det gäller arterna som nämns i beskrivningen påpekar Naturresursinstitutet dessutom att i de fall när livsmiljön förändras så att en art inte kan använda den och individerna flyttar till andra ställen, ökar den interna konkurrensen bland arterna. Utanför området kan man se en kortvarig positiv effekt på grund av immigrationen, men förstörelse av

24.5.2024

livsmiljön kan på populationsnivå direkt jämföras med att bärkraften minskar.

Ett föröknings- och rastområde för åkergröda identifierades i områdets nordvästra hörn. Åtgärderna för att lindra konsekvenserna, som att slopa de nordligaste kraftverksplatserna, minskar också störningarna för åkergrödan. Enskilda observationer av åkergröda gjordes i vägdikena som är utsatta för byggbehov. Försämring av åkergrödans föröknings- och rastplats behandlas i ett separat tillståndsförfarande enligt 83 § i naturskyddslagen. Tillståndsförfarande bör förutspås genom att fortsätta kontrollen för att bedöma om det är frågan om en eventuell observation av passerande artindivider eller en bestående föröknings- och rastplats.

Naturresursinstitutet påpekar att det hittills finns bara lite information om vindkraftens konsekvenser för våra djurarter. Det är viktigt att inse att konsekvensernas omfattning kan avvika från bedömningarna som gjorts i beskrivningen om vindkraftens konsekvenser och bland annat flera vindkraftsparkers samverkan för arterna i större skala visar sig vara mer betydande.

Sträckningen för elöverföringens jordkabel går i omedelbar närhet av flygekorrens livsmiljö i Paddalen. På grund av jordkabelsträckningen måste ett par hålträd eventuell fällas. I hålträden finns inga observationer av häckande flygekorre, men de bör granskas före byggarbetet. Effekten för flygekorrens habitat i närheten av att hålträden tas bort bör lindras exempelvis genom att sätta upp boholkar. Om man observerar att flygekorre häckar i området, bör jordkabelsträckningen i första hand flyttas.

Naturvärden

I området finns två källmiljöer, en i närheten av vägen som leder till kraftverksplatserna i projektalternativ ALT1 och en i närheten av den planerade elöverföringsrutten, vilken inte har framförts i bedömningsbeskrivningen.

Utöver i 11 § i vattenlagen är källorna också skyddade på basis av 10 § i skogslagen som särskilt värdefulla livsmiljöer och enligt lagen ska skogarna skötas och användas så att de allmänna förutsättningarna tryggas för att bevara de livsmiljöer som är viktiga för skogens biologiska mångfald.

Sura sulfatjordar

Sura sulfatjordar kan ha stora konsekvenser för ytvattnet om de inte beaktas i planeringsskedet. Med stor sannolikhet sura sulfatjordar och förekomsten av eventuellt svartskiffer bör beaktas i den fortsatta planeringen av projektet och elöverföringsrutten.

Elöverföring

24.5.2024

I åsikterna har det påpekats att jordkabeln i elöverföringsrutten kan ändras till luftledning bland annat för att elöverföringen inte beaktas i planläggningen. Elöverföringen är en väsentlig del av projektet, vilket betyder att eventuella förändringar kan förutsätta översyn av bedömningens aktualitet.

IAKTTAS I DEN FORTSATTA BEHANDLINGEN AV PROJEKTET

Till ansökan om tillstånd för projektet bifogas bedömningsbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats. Tillståndsmyndigheten får inte bevilja tillstånd för att genomföra projektet eller fatta annat därmed jämförbart beslut innan myndigheten har fått bedömningsbeskrivningen och den motiverade slutsatsen till sitt förfogande. Den motiverade slutsatsen bifogas till tillståndsbeslutet och i beslutet måste resultaten från samrådet om bedömningsbeskrivningen beaktas på behörigt sätt. Av beslutet måste framgå, hur bedömningsbeskrivningen och den motiverade slutsatsen har beaktats. I tillståndslagen finns dessutom noggrannare bestämmelser om att beakta bedömningen.

Tillståndsmyndigheten ska säkerställa att den motiverade slutsatsen är aktuell när tillståndsärendet avgörs. Den projektansvarige kan vid behov begära att kontaktmyndigheten ger sin åsikt om den motiverade slutsatsens aktualitet innan tillståndsärendet anhängiggörs. Behovet av att uppdatera slutsatsen kan exempelvis bli nödvändigt om projektet har förändrats eller det har gått lång tid sedan bedömningen.

DEN MOTIVERADE SLUTSATSEN OCH MEDDELANDE OM DEN

Kontaktmyndigheten skickar den motiverade slutsatsen samt kopior av utlåtanden och åsikter om bedömningsbeskrivningen till den projektansvarige.

Den motiverade slutsatsen skickas för kännedom till de myndigheter som behandlar projektet, influensområdets kommuner, landskapsförbunden och andra berörda myndigheter.

Den motiverade slutsatsen samt utlåtanden och åsikter om beskrivningen är framlagda till påseende på miljöförvaltningens webbplats på adress: www.miljo.fi/lasorvndkraftMKB och på myndighetens webbplats under 30 dagars tid på adress www.ntm-centralen.fi/kungorelser/sodra-osterbotten.

24.5.2024

AVGIFT, GRUNDERNA FÖR FASTSTÄLLANDE AV AVGIFTEN OCH MÖJLIGHET TILL OMRÖVNING

Avgiften är 11 000 euro.

Avgiften som uppbärs för kontaktmyndighetens motiverade slutsats har fastställts i enlighet med ett vanligt projekt (14–23 dagsverken). Avgiften fastställs på basis av förordningen om NTM-centralens avgifter.

En betalningsskyldig som anser att det har skett ett fel i fastställandet av avgiften för den motiverade slutsatsen kan yrka på rättelse av NTM-centralen inom sex månader från dagen då den motiverade slutsatsen har utfärdats.

TILLÄMPADE BESTÄMMELSER

Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 19 och 23 §

Statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (277/2017) 4 §

Lag om grunder för avgifter till staten (150/1992) 8 §

Statsrådets förordning (1215/2023) om närings-, trafik- och miljöcentralernas, arbets- och näringsbyråernas och utvecklings- och förvaltningscentrets avgiftsbelagda prestationer år 2024 2 §.

Detta dokument har godkänts elektroniskt i ämbetsverkets elektroniska ärendehanteringssystem. Ärendet har föredragits av överinspektör Satu Ala-Könni och avgjorts av ledande expert Elna Venetjoki.